©Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi (FA_RMUTT)
FARAA Journal of fine arts research and applied arts
https://so05.tci-thaijo.org/index.php/arts/index
e-ISSN 2822-0048
JOURNAL OF FINE ARTS RESEARCH AND APPLIED ARTS
Vol.13 No.1 (January-April 2026)

Research Articles

https://doi.org/10.60101/faraa.2026.279406

The Development of a Dance Learning Management Model Based on the Multicultural Education Approach to Enhance Cross-Cultural Skills for Students in the Field of Dance and Performance

Jiradach Nukunrot*
Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province
Yuttaphong Choynakat
Faculty of Fine Arts, Songkhla Rajabhat University
Ratthaphich Saengda
Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University
*Corresponding author e-mail : Jiradach159@hotmail.com

Abstract

This study had the objective to develop and evaluate an instructional model for dance education based on a multicultural educational framework to enhance cross-cultural skills for students in the field of dance and performance. Research and development methodology was employed in four phases, including conceptual framework development, model drafting, model implementation, and analysis of implementation outcomes. The sample in this study comprised 18 students in the field of dance and performance. The research instruments included 1. an interview form for identifying problem contexts; 2. a cross-cultural competence assessment; 3. a focus group discussion log; and 4. culture knowledge test. The statistics, including percentage, mean, standard deviation, and paired t-test were employed in the study. The CEICB Model consists of principles, objectives, learning activities, a 5-step learning process, roles of stakeholders, outcomes, and conditions for success. Objective 2 was the assessment of cross-cultural skills, and it was found that after the model was used, students had higher skills in all areas, namely cultural awareness, with a mean of 4.08; cultural bias reduction, with a mean of 4.30; cultural integration, with a mean of 4.29; and cross-cultural adaptation, with a mean of 4.21. Considering all 15 indicators, the results pointed out that a significant increase in development in all indicators was found.

Keywords : Dance Learning Management, Cross-Cultural Skills, Multicultural Education, Dance Education

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง

จิระเดช นุกูลโรจน์*
อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนนครศรีธรรมราช
ยุทธพงศ์ ช่วยนาเขต
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รัฏฐพิชญ์ แสงดา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
***อีเมลผู้ประสาน : Jiradach159@hotmail.com**

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดงใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา แบ่งขั้นตอนดำเนินการออกเป็น 4 ระยะ คือ การสร้างกรอบแนวคิด การยกร่างรูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบ และการสรุปผลการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดงจำนวนทั้งสิ้น 18 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ 1. แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา 2. แบบประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรม 3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 4. แบบทดสอบความรู้ด้านวัฒนธรรม สถิติที่ใช้วิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบ t แบบจับคู่ ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา (CEICB MODEL) ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ และเงื่อนไขความสำเร็จ สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรม พบว่า ระยะหลังทดลองใช้รูปแบบนักศึกษามีทักษะสูงขึ้นในทุกด้าน ดังนี้ ด้านการตระหนักรู้ในวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.08 ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.30 ด้านการผสานวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.29 และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.21 เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้รายข้อทั้ง 15 ตัวบ่งชี้ ปรากฏผลให้เห็นว่ามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์, ทักษะข้ามวัฒนธรรม, พหุวัฒนธรรมศึกษา, นาฏศิลป์ศึกษา

1. บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาให้กับพลเมืองนับเป็นเครื่องมือที่ถูกยอมรับอย่างสากล อันเป็นต้นธารสำคัญสำหรับใช้ในการพัฒนาประเทศเพื่อนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยะ ในขณะที่พลวัติทางสังคมและวัฒนธรรมมีการไหลเวียนอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาระบบการศึกษาให้ทรงพลังนั้นจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐชาติเพื่อผลิตสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ คุณภาพของพลมืองจึงขึ้นอยู่กับระดับคุณภาพของการศึกษาที่ผูกรัดอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเพื่อไม่ให้หลงทิศหลงทาง รูปแบบการจัดการศึกษาจึงต้องพิจารณาในปัจจัยหลายมิติอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะทิศทางการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมในความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของผู้เรียนนับเป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญที่ควรพิจารณาอย่างจริงจังด้วยเช่นกัน หรือเรียกว่าการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ระยะที่ผ่านมาแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษานับเป็นประเด็นค่อนข้างใหม่ในสังคมไทย ทั้งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการถกเถียงเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อทิศทางการจัดการศึกษา สืบเนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด ระบบการศึกษาจึงควรจะนำเสนอภาพแห่งความเป็นจริงของสังคมทั้งหมดมิใช่นำเสนอภาพจำที่เป็นตัวตายตัวแทนเฉพาะวัฒนธรรมกระแสหลักอย่างที่ผ่านมา ผลจากการจัดการศึกษาเช่นนี้ยังเป็นการผลิตซ้ำวาทกรรมการแบ่งชนชั้นทางวัฒนธรรม ผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมรองมักถูกกดทับจากคนกลุ่มใหญ่และถูกกลืนกลายในที่สุด ความอคติที่ถูกเคลือบแฝงจากแนวคิดการจัดการศึกษาเอกวัฒนธรรมนิยมยังส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงลบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรมที่เป็นอื่น เพราะไม่เข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมที่แท้จริง ด้วยเหตุที่ว่าผู้สอนส่วนใหญ่มักสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนผ่านวัฒนธรรมกระแสหลักมากเกินไปจนพลาดโอกาสได้เรียนรู้ภาพแห่งความเป็นจริงทั้งหมดในสังคมไทยอีกด้วย

หากกล่าวถึงสังคมนาฏศิลป์ก็ควรจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อเปิดกว้างในสิทธิเพดานทางวัฒนธรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายเพื่อนำไปสู่การยอมรับในความไม่เหมือนทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมอื่น แต่กลับกลายเป็นผูกมัดค่านิยมวัฒนธรรมกระแสหลักหรือวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ไว้อย่างแน่นหนา งานวิจัยของ (Nukunrot, 2023) นำเสนอข้อสังเกตด้านการจัดการเรียนรู้ของครูนาฏศิลป์ในเขตพื้นที่ภาคใต้ พบว่า ครูนาฏศิลป์ส่วนใหญ่ยังคงใช้เนื้อหาสาระ แบบเรียน รวมถึงการวัดประเมินผลที่เป็นแบบเดียวกันทั้งหมดโดยละเลยข้อจำกัดและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในมิติสังคมที่ไม่แตกต่างหลากหลายเท่าที่ควร ในขณะที่งานวิจัยของ (Luangransee, 2021) ยังกล่าวว่านักศึกษาครูยังขาดความรู้และความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติการในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้กระทั่งเสียงสะท้อนจากนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และการแสดงในประเด็นความซ้ำซากจำเจของรูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาทางด้านนาฏศิลป์ ที่ยังคงปลูกฝังในเนื้อหาสาระและวิธีคิดแบบเดิม ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมตัวตายตัวแทนของคนกลุ่มใหญ่ การจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งจึงไม่ค่อยได้สะท้อนวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายเท่าที่ควร การผลิตซ้ำในแนวคิดและวิธีการดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเชื้อไฟอ่อน ๆ นำไปสู่การหล่อหลอมสังคมที่ให้ความสำคัญแต่เพียงวัฒนธรรมกระแสหลักหรือวัฒนธรรมของคนกรุงเทพฯ ในขณะที่ความเป็นจริงแล้วการจัดการเรียนรู้ที่ทรงพลังนั้นควรเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างหลากหลายและเปิดกว้างโดยไม่ยึดติดกับมายาคติวัฒนธรรมแบบปิดที่ผูกขาดเฉพาะวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

© วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์

อย่างไรก็ตามปัญหาที่กล่าวมายังไม่ได้รับความตระหนักจากอาจารย์หรือนักการศึกษาในแวดวงนาฏศิลป์เท่าที่ควร ผลกระทบจึงเกิดขึ้นกับนักศึกษาและสังคมอย่างเป็นลูกโซ่ที่ไม่อาจเลี่ยงได้ ถึงแม้อาจารย์ส่วนใหญ่จะกล่าวอ้างว่าใช้แนวคิดการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้วก็ตาม แต่ข้อสังเกตที่พบคือ นักศึกษาเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้นาฏศิลป์ ขาดความมั่นใจในตัวเองเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ติดตัวมา เพราะกลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับ อีกทั้งไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่เป็นอื่นได้อย่างสมดุล นอกจากนี้ยังพบข้อมูลเชิงประจักษ์อีกว่า การเรียนรู้นาฏศิลป์ทั้งที่เป็นทักษะปฏิบัติและทฤษฎีก็ตามส่วนใหญ่ยังคงยึดถือจารีตตามแบบโบราณนิยมซึ่งจุดอ่อนคือ ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้เรียนและสังคม ประเด็นดังกล่าวยิ่งส่งผลให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝังแค่เพียงวัฒนธรรมกระแสหลักหรือวัฒนธรรมที่เป็นตัวตายตัวแทนมากเกินไปจนขาดการเรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรม บางครั้งมีการจัดลำดับชั้นของวัฒนธรรมที่ดีกว่าเหนือกว่า อันนำมาสู่การกดทับวัฒนธรรมรองหรือวัฒนธรรมอื่นอย่างไม่เป็นธรรม

การเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเพื่อให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจในมิติแห่งความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเข้าอกเข้าใจ จึงควรริเริ่มจากการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมเล็ก ๆ ในชั้นเรียน โดยที่ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้สอดประสานและหลอมรวมความแตกต่างหลากหลายในสังคมเหล่านั้นอย่างเท่าเทียมที่สุด ท่าทีและลีลาการสอนจึงควรแปรเปลี่ยนจากเดิมที่ใช้บทบาทและอำนาจผู้สอนเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งแปรเปลี่ยนแนวคิดการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมกระแสหลักอย่างสุดโต่ง แต่เป็นการบูรณาการแนวคิดการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสมดุล เป็นสร้างภูมิคุ้มกันและกระบวนทัศน์ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมในชั้นเรียน ก่อนที่จะเผชิญกับสังคมแห่งความจริงต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง และศึกษาผลจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นทักษะข้ามวัฒนธรรมอันเป็นแนวทางไปสู่การริเริ่มเปลี่ยนแปลงสังคมเล็ก ๆ ในชั้นเรียนให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง

2.2 เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง

3. ขอบเขตของการวิจัย (Research Scope)

3.1 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) เนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ทางด้านพหุวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดพหุวัฒนธรรม สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม และการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม 2) เนื้อหาทางด้านการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม และ 3) เนื้อหาสาระในรายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง 2 ตามหลักสูตรนาฏศิลป์และการแสดง แบ่งแกนหลักของการเรียนรู้ออกเป็น 4 แกน ประกอบด้วย นาฏยประวัติ นาฏยปฏิบัติ นาฏยวิจักษ์ และนาฏยวิจารณ์

3.2 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

1) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง ชั้นปีที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา นาฏศิลป์พื้นเมือง 2 ประจำปีการศึกษา 2567 ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครนักศึกษาเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 คน

2) ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย (1) นักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง ชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2567 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 20 คน คัดเลือกจากผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ชั้นปีละ 5 คน (2) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนนาฏศิลป์ในสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาเขตพื้นที่ภาคใต้ จำนวนทั้งสิ้น 5 คน (3) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพหุวัฒนธรรม/วัฒนธรรมศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 5 คน และ (4) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้/การวัดประเมินผลการศึกษา/หลักสูตรและการสอน/วาทวิทยาวิจัยทางการศึกษา จำนวน 5 คน

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ทักษะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง ประกอบด้วยทักษะ 4 ด้านคือ ด้านการตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม ด้านการผสานวัฒนธรรม และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม

Figure 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Source : Nukunrot et al (2024)

4. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

4.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบแนวความคิดเพื่อนำไปสู่แนวทางการยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทางด้านการศึกษา แนวคิดทางด้านพหุวัฒนธรรมศึกษา แนวคิดทางด้านการจัดการเรียนรู้ การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสาระสำคัญ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม ในประเด็นสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดงในสังคมพหุวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นกรอบคิดสำคัญเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรม และใช้ชื่อว่า CEICB MODEL ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ และเงื่อนไขความสำเร็จ จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน พิจารณาและประเมินในสาระสำคัญที่เป็นมาตรฐานความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินในลักษณะการประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1: น้อยที่สุด ระดับ 2: น้อย ระดับ 3: ปานกลาง ระดับ 4: มาก และระดับ 5: มากที่สุด ผลการประเมินแต่ละรายการพบว่า 1) มาตรฐานความเหมาะสมของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 แปลผล มากที่สุด 2) มาตรฐานความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 แปลผล มากที่สุด และ 3) มาตรฐานความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 แปลผล มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่านมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมมีการกำหนดวัตถุประสงค์ องค์ประกอบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงผลลัพธ์มีความสอดคล้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดงให้เกิดทักษะข้ามวัฒนธรรมได้จริง และนำไปสู่คุณประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางความคิดและวิธีปฏิบัติต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขานาฏศิลป์และการแสดง ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 18 คน โดยดำเนินการ ดังนี้

1) เปิดรับสมัครผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัย อธิบายวัตถุประสงค์ กระบวนการ ระยะเวลาดำเนินงาน ประโยชน์ที่ได้รับ ความเสี่ยง และการเตรียมตัวเบื้องต้นก่อนเข้าสู่การทดลอง

2) ประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาก่อนดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยจำแนกแบบวัดทักษะออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม ด้านการผสานวัฒนธรรม และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ระยะเวลาดำเนินการ 3 ชั่วโมง

3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรม จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2567 - เดือนกันยายน 2567 บันทึกผลก่อน ระหว่างและหลังการทดลองอย่างเป็นระบบ

4) ประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาอีกครั้งหลังจากดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยจำแนกเป็นแบบวัดทักษะออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม ด้านการผสานวัฒนธรรม และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม รวมถึงให้นักศึกษาทำแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ และความพึงพอใจจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อรายงานผลดำเนินการวิจัย รับฟังข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขเพื่อได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สร้างและพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง แบ่งตอนการสัมภาษณ์เป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สัมภาษณ์

เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ มีข้อคำถามทั้งสิ้น 6 ข้อ และตอนที่ 3 สัมภาษณ์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์เพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรม มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์จากการกำหนดค่า IOC (Srisa-art, 2010) ที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ระหว่าง 0.73-1.00 ซึ่งเป็นเกณฑ์คะแนนที่มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สร้างและพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี โดยประเด็นการสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย (1) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม (2) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความหมายและตัวบ่งชี้ทักษะข้ามวัฒนธรรม (3) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบบันทึกการสนทนากลุ่มจากการกำหนดค่า IOC ที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ระหว่าง 0.79-1.00 (Srisa-art, 2010) ซึ่งเป็นเกณฑ์คะแนนที่มีความสอดคล้องของเนื้อหาสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

3) แบบประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรม สร้างและพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ แบ่งตอนการประเมินเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ตอนที่ 2 การประเมินทักษะรายด้านในลักษณะ Scale (Rating Scale) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับน้อยที่สุด ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับมากที่สุด กำหนดประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญของทักษะข้ามวัฒนธรรม ทั้งสิ้น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม ด้านการผสานวัฒนธรรม และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม รวมข้อคำถามในการประเมินทั้งสิ้น 45 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีค่าความสอดคล้อง (IOC) (Srisa-art, 2010) ของแบบประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ระหว่าง 0.67-1.00 และจากการนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน (Try out) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) อยู่ระหว่าง 0.76-0.91 สอดคล้องกับ (Hair, Black & Anderson, 2010) ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่มีค่าเกิน 0.70 ขึ้นไป แสดงว่าแบบประเมินเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพนำมาใช้เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยได้

4) แบบทดสอบความรู้ด้านวัฒนธรรม สร้างและพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นการทดสอบระดับความรู้ด้านวัฒนธรรมของตนเอง และวัฒนธรรมอื่น ในลักษณะคำถามให้เลือกตอบจาก 5 ตัวเลือก แบ่งแบบทดสอบออกเป็น 2 ชุด ชุดละ 20 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) (Srisa-art, 2010) ของแบบแบบทดสอบความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และจากการนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อพิจารณาอำนาจจำแนก พบว่าอยู่ระหว่าง 0.37–0.69 และพิจารณาค่าความยากของแบบทดสอบ พบว่าอยู่ระหว่าง 0.31-0.72 แสดงว่าแบบทดสอบเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพนำมาใช้เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยได้

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็น การวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาในระยะก่อนการทดลอง และระยะหลังการทดลอง ใช้วิธีการประมวลเพื่อเปรียบเทียบผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ Paired Samples T-Test

2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากการเสนอความคิดเห็นของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาสาระสำคัญจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลที่ได้เป็นหมวดหมู่ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำเสนอผลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

5. ประโยชน์ของการวิจัย (Research Benefits)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นนี้จะเป็นแนวทางให้ครูอาจารย์ และนักการศึกษานำไปเป็นต้นแบบในการสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวทางพหุวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายอันเป็นพื้นฐานของดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์พบว่าระยะที่ผ่านมาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางดังกล่าวยังมีอย่างจำกัด

6. ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง 2) ศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง โดยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสาขานาฏศิลป์และการแสดง ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ และเงื่อนไขความสำเร็จ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการ

1) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายเพื่อการขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ขยับขยายจากห้องเรียนไปยังชุมชนและสังคม ในลักษณะการดำเนินกิจกรรมแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน

2) ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานเป็นทีมในสถานการณ์จริงเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอย่างอิสระ อันนำไปสู่การปลดปล่อยให้ผู้เรียนได้แสดงออกในตัวตนและวัฒนธรรมที่ติดตัวมาจากบ้านอย่างภาคภูมิใจ

3) ส่งเสริมให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์โดยหยิบยกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นกลุ่มวัฒนธรรมรองหรือวัฒนธรรมชายขอบ เพื่อสร้างคุณค่าและการมีตัวตนอย่างเข้มแข็งในสังคมพหุวัฒนธรรม

4) ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดเชิงวิพากย์ทางวัฒนธรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนทัศนะความคิด ความเชื่อ และวิธีปฏิบัติของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปลดปล่อยตัวเองจากกรอบวัฒนธรรมกระแสหลัก

5) ใช้วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีแผนการกำกับติดตามพัฒนาการในระยะก่อน ระหว่าง และหลังการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.2 วัตถุประสงค์

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรม ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม ด้านการผสานวัฒนธรรม และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา มีทั้งสิ้น 8 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมละ 3 ชั่วโมง มีรายละเอียดแต่ละกิจกรรมดังนี้ 1. นาฏศิลป์ในตะกร้าวัฒนธรรม 2. Time Machine 3. นาฏศิลป์อยู่ตรงไหนในสังคม 4. PAR Dance (พาร์รำ) 5. นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 6. นาฏศิลป์นอกกระแส 7.สุนทรียศาสตร์ที่วาดฝัน 8.สร้างวัฒนธรรมใหม่

1.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา มี 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นเปิดใจใคร่รู้ 2. ขั้นสืบเสาะ 3. ขั้นผสานสิ่งใหม่ 4. ขั้นสร้างสรรค์ 5. ขั้นทลายกรอบคิดเดิม มีรายละเอียดแต่ละขั้นดังนี้

1) ขั้นเปิดใจใคร่รู้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการจะสอน โดยผู้สอนจะต้องเป็นผู้จุดประกายความคิดให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย อยากรู้ และเห็นถึงประโยชน์ของเนื้อหาสาระที่จะได้เรียนรู้ อีกทั้งผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสดึงทุนความรู้และภูมิปัญญาที่ติดตัวมาจากบ้านออกมาใช้ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการประเมินความรู้และพฤติกรรมส่วนบุคคลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การจัดสรรเนื้อหาสาระสำคัญในขั้นต่อไป ขั้นดังกล่าวจะเป็นการใช้กิจกรรมในระยะเวลาเพียงสั้น ๆ ไม่เกิน 15 นาที ในช่วงต้นคาบเรียน อาจจะอยู่ในรูปแบบเกมส์ การตั้งคำถาม การชมสื่อรูปแบบต่าง ๆ การสาธิต การเล่าเรื่อง การถกเถียง การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

2) ขั้นสืบเสาะ เป็นการให้ผู้เรียนได้มีแนวทางในการแสวงหาความรู้ตามเนื้อหาสาระที่ได้รับมอบมหาย โดยให้ความสำคัญกับลีลาการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล เพราะผู้เรียนทุกคนมีแนวทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามพฤติกรรม ภูมิหลัง และพหุปัญญาของแต่ละคน ในขั้นสืบเสาะ แบ่งเป็น 3 ระดับย่อย ดังนี้

2.1 คิดเดี่ยว เป็นการเสาะแสวงหาความรู้ตามความสนใจเป็นรายบุคคล โดยผู้เรียนมีหนทางและเวลาในการพัฒนาตนเองตามที่ต้องการ

2.2 คิดคู่ เป็นการร่วมกันเสาะแสวงหาความรู้ในรูปแบบคู่ ผู้เรียนได้มีโอกาสปรึกษาหารือ วางแผน นำเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน

2.3 คิดทั้งทีม เป็นการร่วมกันเสาะแสวงหาความรู้ในรูปแบบทีมที่มากกว่า 2 คนขึ้นไป สมาชิกในทีมได้ร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย นำเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจในการนำพาทีมให้บรรลุผลที่วางไว้อย่างสมบูรณ์

3) ขั้นผสานสิ่งใหม่ เป็นการให้ผู้เรียนนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากขั้นสืบเสาะ เพื่อร่วมกันวิพากษ์และแสดงทัศนะในเนื้อหาสาระที่เรียนรู้เรื่องนั้น ๆ จนตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ขึ้น โดยที่ครูจะต้องทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการถกเถียง โต้แย้ง

เน้นการดึงภูมิความรู้พหุปัญญาของแต่ละคนออกมาเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปอย่างมีเหตุมีผล เป็นที่ยอมรับร่วมกันในชั้นเรียน ที่ไม่พยายามยัดเยียดองค์ความรู้ชุดใดชุดหนึ่งให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะความรู้ที่มาจากครูเพียงฝ่ายเดียว

4) ขั้นสร้างสรรค์ เป็นการนำองค์ความรู้ที่เกิดจากการตกผลึกในขั้นผสานสิ่งใหม่ มาบูรณาการกับองค์ความรู้เดิม ประสบการณ์ ภูมิหลัง และวิถีวัฒนธรรมของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อถ่ายทอดเป็นชุดความรู้ใหม่ที่เป็นของตนเองอันเกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาน จากนั้นนำเสนอสู่สาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

5) ขั้นทลายกรอบคิดเดิม เป็นการสรุปในเนื้อหาสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิดกลับไปยังจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ วิธีการได้มาขององค์ความรู้ การยอมรับในองค์ความรู้นั้น รวมทั้งผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเข้าใจว่าทุกคนในชั้นเรียนย่อมมีภูมิหลัง ประสบการณ์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จึงต้องเกิดจากการยอมรับและเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐาน

1.5 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1) บทบาทผู้สอน

1.1 วิเคราะห์เนื้อหาสาระการเรียนรู้ บริบทของสังคมและวัฒนธรรม ภูมิหลังของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่แนวทางออกแบบการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันภายในชั้นเรียน เน้นการอภิปราย แสดงความคิดเห็น ถกเถียง วิพากย์ วิจารณ์ หรือใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเป็นสำคัญ

1.3 เลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายโดยดึงชุมชน ปราญ์ท้องถิ่น หรือผู้นำศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์เรียนรู้

1.4 ออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้โดยสมบูรณ์ เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2) บทบาทผู้เรียน

2.1 มีความรับผิดชอบ เตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อมที่จะเรียนรู้ ศึกษา และปฏิบัติงานในสิ่งที่ผู้สอนมอบหมายให้ศึกษาล่วงหน้า

2.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

2.3 เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสมาชิกในชั้นเรียน ชุมชน และสังคม เพื่อนำไปสู่การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นในความต่างทางวัฒนธรรมอย่างเข้าอกเข้าใจ

3) บทบาทชุมชน

3.1 สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

3.2 สะท้อนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ถึงความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชน สังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

1.6 ผลลัพธ์

1) จากกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง

2) ผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้รูปแบบนำไปสู่ทักษะข้ามวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม ด้านการผสานวัฒนธรรม และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม

1.7 เงื่อนไขความสำเร็จ

1) ควรสร้างความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งระหว่างผู้สอน ผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชน

2) ควรมีการกำกับติดตามกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในระยะก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนาเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมอย่างคงทนถาวรต่อไป

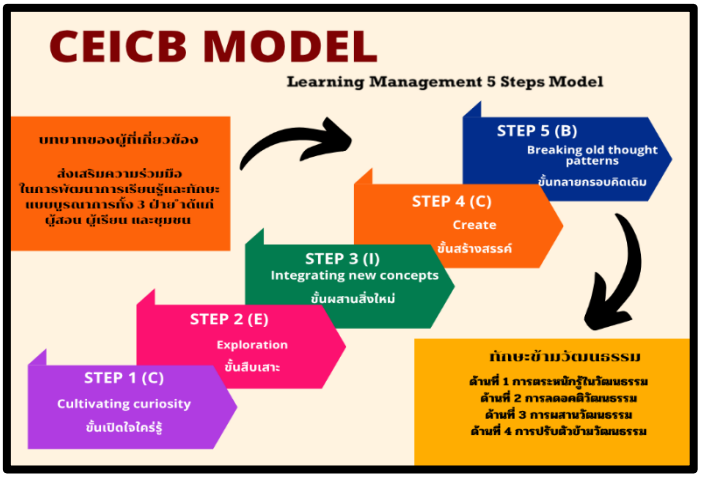

Figure 2 Learning Management 5 Steps Model
Source : Nukunrot et al (2024)

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 18 คน จากนั้นใช้แบบทดสอบและแบบวัดทักษะข้ามวัฒนธรรม จำนวน 4 ชุด โดยมีการประเมินก่อนและหลังใช้รูปแบบ รวมทั้งแบบบันทึกสะท้อนคิดเพื่อศึกษาทักษะข้ามวัฒนธรรมใน 4 ด้าน ซึ่งปรากฏผลการทดลองดังนี

Table 1 ผลการประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมด้านที่ 1 การตระหนักรู้ในวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้	N	ก่อนการเรียนรู้		หลังการเรียนรู้		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง	18	11.61	1.33	16.22	1.31	18.788	0.000*
มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่นที่ไม่ใช่วัฒนธรรมตนเอง	18	9.44	1.20	15.17	1.72	19.438	0.000*
เปิดใจเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม	18	2.94	0.73	4.06	0.73	10.000	0.000*
ใคร่ครวญสะท้อนคิดผลกระทบจากสังคมพหุวัฒนธรรม	18	2.72	0.67	4.11	0.68	7.578	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Source : Nukunrot et al (2024)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักศึกษา 18 คน เมื่อผ่านการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมนักศึกษามีทักษะการตระหนักรู้ในวัฒนธรรมหลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวบ่งชี้ในเรื่อง “มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 16.22 คะแนน ก่อนเรียน 11.61 คะแนน (t=0.000) “มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่นที่ไม่ใช่วัฒนธรรมตนเอง” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 15.17 คะแนน ก่อนเรียน 9.44 คะแนน (t=0.000) โดยมีคะแนนเต็มจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบตัวบ่งชี้ละ 20 คะแนน

ตัวบ่งชี้ในเรื่อง “เปิดใจเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม” นักศึกษามีผลประเมินหลังเรียนระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.06 คะแนน ในขณะก่อนเรียนมีผลประเมินระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.94 คะแนน (t=10.000) และตัวบ่งชี้ในเรื่อง “ใคร่ครวญสะท้อนคิดผลกระทบจากสังคมพหุวัฒนธรรม” นักศึกษามีผลประเมินหลังเรียนระดับ มาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.11 คะแนน ในขณะก่อนเรียนมีผลประเมินระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.72 คะแนน (t=7.578)

© วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์

Table 2 ผลการประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมด้านที่ 2 การลดอคติวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้	N	ก่อนการเรียนรู้		หลังการเรียนรู้		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
เคารพต่อวิถีปฏิบัติที่แตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม	18	2.89	0.68	4.39	0.50	7.422	0.000*
ยอมรับความอคติหรือความลำเอียงในใจตัวเองที่มีต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม	18	2.72	0.83	4.11	0.76	9.697	0.000*
มีแนวทางลดความอคติหรือความลำเอียงในใจตัวเองต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม	18	2.72	0.75	4.28	0.67	8.420	0.000*
เปิดใจเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม	18	2.89	0.76	4.44	0.51	7.160	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Source : Nukunrot et al (2024)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักศึกษา 18 คน เมื่อผ่านการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมนักศึกษามีทักษะการลดอคติทางวัฒนธรรมหลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวบ่งชี้ในเรื่อง “เคารพต่อวิถีปฏิบัติที่แตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.39 คะแนน ก่อนเรียน 2.89 คะแนน (t=7.422) “ยอมรับความอคติหรือความลำเอียงในใจตัวเองที่มีต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.11 คะแนน ก่อนเรียน 2.72 คะแนน (t=9.697) “มีแนวทางลดความอคติหรือความลำเอียงในใจตัวเองต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.28 คะแนน ก่อนเรียน 2.72 คะแนน (t=10.000) และตัวบ่งชี้ในเรื่อง “เปิดใจเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.44 คะแนน ก่อนเรียน 2.89 คะแนน (t=7.160) โดยมีคะแนนเต็มจากแบบประเมิน 5 ระดับ ตัวบ่งชี้ละ 5 คะแนน

Table 3 ผลการประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมด้านที่ 3 การผสานวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้	N	ก่อนการเรียนรู้		หลังการเรียนรู้		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
สามารถปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้	18	2.89	0.68	4.22	0.73	9.522	0.000*
ประยุกต์ใช้วัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติสุข	18	3.06	0.73	4.33	0.69	11.762	0.000*
สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์	18	3.28	0.57	4.33	0.59	19.000	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Source : Nukunrot et al (2024)

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักศึกษา 18 คน เมื่อผ่านการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพหุวัฒนธรรม นักศึกษามีทักษะการผสานวัฒนธรรมหลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวบ่งชี้ในเรื่อง “สามารถปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.22 คะแนน ก่อนเรียน 2.89 คะแนน (t=9.522) “ประยุกต์ใช้วัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติสุข” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.33 คะแนน ก่อนเรียน 3.06 คะแนน (t=11.762) และ“สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.33 คะแนน ก่อนเรียน 3.28 คะแนน (t=19.000) โดยมีคะแนนเต็มจากแบบประเมิน 5 ระดับ ตัวบ่งชี้ละ 5 คะแนน

Table 4 ผลการประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรมด้านที่ 4 การปรับตัวข้ามวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้	N	ก่อนการเรียนรู้		หลังการเรียนรู้		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
เปิดใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้อื่นที่ไม่ใช่กลุ่มวัฒนธรรมเดียวกัน	18	2.94	0.64	4.17	0.62	8.018	0.000*
สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ดี	18	2.94	0.73	4.06	0.80	8.086	0.000*
มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พึงพอใจหรือสิ่งที่ขัดแย้งต่อความรู้สึกตนเอง	18	2.83	0.62	4.17	0.62	9.522	0.000*
สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน ชุมชน และสังคม	18	3.28	0.57	4.44	0.51	7.000	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Source : Nukunrot et al (2024)

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักศึกษา 18 คน เมื่อผ่านการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพหุวัฒนธรรม นักศึกษามีทักษะการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมหลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวบ่งชี้ในเรื่อง “เปิดใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้อื่นที่ไม่ใช่กลุ่มวัฒนธรรมเดียวกัน” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.17 คะแนน ก่อนเรียน 2.94 คะแนน (t=8.018) “สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ดี” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.06 คะแนน ก่อนเรียน 2.94 คะแนน (t=8.086) “มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พึงพอใจหรือสิ่งที่ขัดแย้งต่อความรู้สึกตนเอง” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.17 คะแนน ก่อนเรียน 2.83 คะแนน (t=9.552) และ“สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน ชุมชน และสังคม” นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 4.44 คะแนน ก่อนเรียน 3.28 คะแนน (t=7.000) โดยมีคะแนนเต็มจากแบบประเมิน 5 ระดับ ตัวบ่งชี้ละ 5 คะแนน

อนึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง เพื่อสะท้อนคิดผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะข้ามวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีขึ้น โดยเฉพาะทักษะด้านการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม นักศึกษาเห็นพ้องต้องกันว่ามีความสำคัญมากต่อพื้นฐานการดำรงชีวิตในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่คงเป็นข้อสังเกตของนักศึกษาหลายคนคือ การลดอคติทางวัฒนธรรม เกิดคำถามและข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันว่าการลดอคตินั้นจะสามารถเป็นพฤติกรรมที่ติดตัวได้นานแค่ไหน? ถาวรหรือไม่? หรือเป็นเพียงแค่พฤติกรรมชั่วครั้งชั่วคราวเพราะลึก ๆ แล้วเรายังคงมีอคติกับสิ่งนั้นอยู่เช่นเดิม เพียงแค่กดทับหรือระงับเอาไว้ไม่ให้แสดงออกมา ในประเด็นดังกล่าวนักศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีแนวทางในการศึกษาอย่างลึกซึ้งเพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ความคิด ความเชื่ออย่างยั่งยืนถาวรต่อไป

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

งานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง ออกแบบและดำเนินตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อ ประกอบสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใน 5 ขั้นตอน และใช้ชื่อว่า CEICB MODEL โดยมีนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดงจำนวน 18 คนเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง เพื่อประเมินทักษะข้ามวัฒนธรรม ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้านการลดอคติทางวัฒนธรรม ด้านการผสานวัฒนธรรม และด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ผลการการทดลอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 18 คนมีทักษะข้ามวัฒนธรรมหลังจากดำเนินกิจกรรมตาม CEICB MODEL ในภาพรวมที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หากแยกย่อยการประเมินเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ก่อนการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยของทักษะอยู่ในระดับน้อย-มาก ขณะหลังทดลองใช้รูปแบบผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยของทักษะอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ภาคส่วนถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชั้นเรียน หรือแม้แต่การดึงชุมชน สังคมเข้ามาเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมพหุวัฒนธรรมเล็ก ๆ ในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมจนเกิดความคุ้นชินก่อนเผชิญกับสังคมภายนอกอย่างเข้มแข็งต่อไป แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานเขียนของ (Sirisakdamkeung, 2006) ที่อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม เขาอธิบายว่าหากครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนวัฒนธรรมกระแสหลักเพียงวัฒนธรรมเดียว ผู้เรียนก็จะมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนที่เป็นกลุ่มของตนเท่านั้น แต่ยังพลาดโอกาสการได้เรียนรู้สังคมทั้งหมดอีกด้วย ซึ่งในความเป็นจริงสังคมทุกสังคมเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมทั้งสิ้น เอกสารการสอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูจึงควรสะท้อนภาพของสังคมที่มีความแตกต่างและหลายหลาย แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้จึงควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันอย่างอิสระในชั้นเรียน ในขณะที่งานวิจัยของ (Samranrat, 2023) รายงานผลการทดลองใช้นวัตกรรมสื่อการสอนนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนสังกัดโรงเรียนตระเวนชายแดนโดยใช้กระบวนการร่วมมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ครอบคลุมหุ้นส่วนต่าง ๆ ในระบบสังคมประกอบด้วยชั้นเรียน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และนักเรียนหลากวัฒนธรรม ผลจากการทดลองใช้ชี้ชัดถึงพัฒนาการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาและทักษะทางสังคมของนักเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย อย่างไรก็ตามข้อเสนอของ (Nieto & Bode 2007) ได้มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดเพื่อนำไปสู่การ

จัดการศึกษาในมิติหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตเด็ก โดยการใช้กระบวนการประชาธิปไตยที่ดึงครอบครัว ครู ผู้เรียน และชุมชนเข้าสู่การจัดการศึกษาร่วมกันอย่างน่าสนใจ ในขณะที่งานเขียนของ (Senge, 2017) กล่าวถึงบทบาทสำคัญของการเป็นห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ระบบที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และทุกระบบต้องมีแบบแผนที่ส่งอิทธิพลร้อยรัดเข้าด้วยกัน ระบบเหล่านั้นประกอบด้วย 1) ชั้นเรียน 2) โรงเรียน และ 3) ชุมชน โดยที่มีครูเป็นนักจัดการศึกษาคอยแบ่งสรรปันส่วนอย่างเท่าเทียม เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้สึกถึงการมีอัตลักษณ์ของผู้เรียนและชุมชน การสร้างความเชื่อมโยงในหมู่ผู้นำชุมชนที่แตกต่างและจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในระดับชุมชนอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามผลจากการพัฒนาทักษะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดงที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทุก ๆ ด้าน ผู้วิจัยอาจจะอนุมานได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเปิดใจใคร่รู้ 2) ขั้นสืบเสาะ 3) ขั้นผสานสิ่งใหม่ 4) ขั้นสร้างสรรค์ และ 5) ขั้นทลายกรอบคิดเดิม เป็นเสมือนหัวใจสำคัญของการนำพาผู้เรียนไปสู่ทักษะที่วางไว้อย่างประจักษ์ โดยเฉพาะขั้นทลายกรอบคิดเดิม ถือเป็นมิติใหม่ของการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ อนึ่งโดยทั่วไปแล้วการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนมักจะสิ้นสุดเมื่อผู้เรียนได้รับและสามารถปฏิบัติได้ตามที่ผู้สอนคาดหวัง ในขณะที่การนำประสบการณ์หรือความรู้ที่ได้รับไปพิจารณา สะท้อนย้อนคิด เพื่อทลายกรอบความคิดเดิม ๆ ที่เป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมยังคงไปไม่ถึงเช่นเดิม ในระยะที่ผ่านมาผู้เรียนส่วนใหญ่จึงมักได้รับการเรียนรู้ในรูปแบบฝากธนาคารที่ผู้สอนมักจะป้อนให้เพียงฝ่ายเดียว และองค์ความรู้นั้นก็ยังคงถูกทับถมลงเป็นชั้น ๆ มิได้รับการพินิจ วิเคราะห์ และนำมาใช้เพื่อสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ตามภูมิหลังและความเป็นปัจเจกอย่างแท้จริง การทลายกรอบคิดเดิมจึงเป็นการสะท้อนย้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ วิธีการได้มาของความรู้และประสบการณ์เรียนรู้นั้น ๆ เพื่อนำไปสู่การเลือกเชื่อและใช้สอยองค์ความรู้อย่างมีเหตุมีผล โดยที่ผู้เรียนไม่รู้สึกว่ากำลังถูกยัดเยียดชุดความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งมากจนเกินไป อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเชิงวิพากย์ ถือเป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่ทำให้การเรียนรู้ในแต่ละครั้งมีความหมายและให้คุณค่าต่อผู้เรียนมากขึ้น

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งในการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมยังคงถือเป็นเรื่องใหม่เป็นอย่างมากสำหรับสังคมนาฏศิลป์ศึกษา ในระยะที่ผ่านมาพบว่าการหยิบยกประเด็นความแตกต่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าสู่ชั้นเรียนยังมีน้อยมาก จะมีบ้างก็มักจะมีการถกเถียงกันเป็นกลุ่มเฉพาะที่ไม่ได้เกี่ยวกับการเรียนการสอนแต่อย่างใด ดังที่ (Nawarat, 2018) ได้ให้มุมมองอย่างน่าสนใจเกี่ยวกับข้อสังเกตของระบบการศึกษาไทยโดยเฉพาะศาสตร์ทางด้านศิลปะ (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ในประเทศไทย ยังไม่มีการพูดถึงประเด็นพหุวัฒนธรรมอย่างเป็นจริงเป็นจัง ถ้าจะมีบ้างก็มักถูกตีความให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นเสีย ซึ่งข้อเท็จจริงแล้วระบบการศึกษาไทยไม่ค่อยให้พื้นที่ทางความรู้ความคิดสำหรับครูในเรื่องพหุวัฒนธรรมศึกษาหรือความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างที่ควรจะเป็น รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ส่วนใหญ่จึงยังคงวนเวียนอยู่กับการยึดโยงบทบาทและอำนาจผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ในงานวิจัยของ (Boontongleg, 2021) อธิบายว่า ในปัจจุบันการเรียนการสอนทางนาฏศิลป์ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพราะผู้สอนใช้วิธีการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ใช้วิธีการถ่ายทอดที่จำเจทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการทำตาม เชื่อฟัง นั่งนิ่ง โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์ตั้งแต่สมัยโบราณ ผู้ถ่ายทอดมีจุดหมายให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้จากครูอาจารย์แต่เพียงอย่างเดียว โดยธรรมชาติของนาฏศิลป์แล้วรูปแบบการสอนจะใช้วิธีการเลียนแบบเป็นหลักและปฏิบัติสืบต่อกันมาจึงถือว่าเป็นหลักการสอนที่ดีที่สุดในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ เท่าที่ผ่านมาเน้นการเรียนจาก

ครูเป็นสำคัญ ครูผู้สอนจะเป็นแม่แบบให้ผู้เรียนเลียนแบบด้วยมีความเชื่อว่าการสอนโดยครูเป็นแม่แบบจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสวยงาม ผู้เรียนจึงต้องพยายามเลียนแบบครูให้ได้ทั้งหมดจึงไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงคิดสร้างสรรค์ ในทางกลับกันรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมุ่งเน้นกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ทางวัฒนธรรม การแสดงตัวตน การถกเถียง อภิปราย และปฏิสัมพันธ์ในและนอกชั้นเรียนลักษณะ 360 องศา เพื่อเป็นการเปิดเพดานสิทธิทางวัฒนธรรมอันเป็นต้นธารสำคัญเพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเข้าอกเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง ที่มิได้จำกัดแค่ รู้ จำ เข้าใจ เพียงอย่างเดียว แต่จะหล่อหลอมให้พวกเขาเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะการคิดเชิงวิพากษ์และการคิดอย่างมีวิจารณาญาณ

อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นยังคงมีข้อจำกัดในการเสริมสร้างทักษะข้ามวัฒนธรรม โดยเฉพาะสาระสำคัญของการพัฒนาที่เป็นส่วนพฤติกรรมภายใน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ หรือแม้แต่การเปิดใจให้ผู้เรียนยอมรับในวัฒนธรรมอื่น ยังคงเป็นไปได้ยากและจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาที่ค่อนข้างนานกว่าการเสริมสร้างความรู้และทักษะต่าง ๆ ดังนั้นการให้ระยะเวลาในการพัฒนาด้านดังกล่าวยังคงต้องคำนึงถึงเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้น ๆ ด้วยเช่นกัน ดังงานวิจัยของ (Nukunrot, 2023) อธิบายว่าสำหรับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมนั้น ส่วนหนึ่งที่พัฒนาได้ยากที่สุดคือการแปรเปลี่ยนความคิดความเชื่อและความอคติซึ่งเป็นส่วนลึกภายในที่จับต้องและมองเห็นได้ยาก หากแต่เป็นส่วนที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ หากพัฒนาในส่วนนี้ให้เกิดผลลัพธ์ที่จับต้องได้จริง ในส่วนอื่น ๆ ก็จะตามมาเป็นองคาพยพ ดังนั้นในส่วนนี้จึงต้องพึงระวังและควรให้เวลาในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ ควรมีการกำกับติดตามอย่างไกล้ชิดเพื่อให้ได้ผลลัพธ์แห่งการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์และเป็นที่ยอมรับ

8. ข้อเสนอแนะงานวิจัย (Research Suggestion)

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ความสามารถในการพัฒนานักศึกษาให้มีทัศนคติทางบวกต่อวัฒนธรรมและชาติพันธุ์อื่น ผู้สอนควรมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายและระยะเวลาที่มากเพียงพอ เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้อันนำไปสู่แปรเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ความคิด ความเชื่อ และสามารถดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข ในขณะที่ผลการวิจัยชี้ชัดว่าการพัฒนาประเด็นดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่ยากและท้าทายเป็นอย่างมากเพราะเป็นการแปรเปลี่ยนพฤติกรรมภายในที่จับต้องได้ยาก และต้องอาศัยเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐาน อีกทั้งควรมีการกำกับติดตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะ

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 การจัดการศึกษาที่ขยับขยายจากชั้นเรียนไปยังชุมชน บ้าน และสถานศึกษา ยังคงเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ร้อยรัดเป็นโครงสร้างทางสังคมโดยสมบูรณ์ การจัดการศึกษาตามแนวทางดังกล่าวในสังคมนาฏศิลป์ยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทายและควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดอย่างเป็นระบบ

8.2.2 ควรศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างทักษะข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์หรือศิลปะการแสดงของนิสิตนักศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่แนวทางการยกระดับสมรรถนะนิสิตนักศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ต่อไป

9. เอกสารการอ้างอิง (References)

Boontongleg, M. (2021). *Developing a learning Management Model of Thai Dance for Global Citizenship.* [Doctoral dissertation, Rajamangala University of Technology Thanyaburi] [in Thai]

Cronbach, (1970). *The evolution of research*. New York: Harper Collins.

Hair, J. F., Black, W. C. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data Analysis.* (6th ed). New Jersey: Pearson Education International.

Luangransee, P. (2021). *A Model for Developing Research Competency for Learning Development of Teacher Students at a Multicultural Society the Southern Border Province: A Design-Based Research.* [Doctoral dissertation, Naresuan University]. [in Thai]

Nawarat, N. (2018). *Multicultural Education Critical Perspectives and Praxis in Schooling*. Chiang Mai: Chiang Mai University. [in Thai]

Nieto, S., & Bode, P. (2007). *School Reform and Student Learning: A Multicultural Perspective*. In J. A. Banks & C. A. M. Banks (Eds.), Multicultural Education: Issues and Perspectives. (10th ed.). Wiley.

Nukunrot, J. (2023). *A Model for the Development of Competency in Multicultural Learning Management of Dance Teachers in The Southern Area.* [Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University]. [in Thai]

Samranrat, J. (2023). *Developing a Model of Innovative Media Instruction for A Participatory Dance Class at The Border Patrol Police School*. [Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University]. [in Thai]

Senge, P. (2017). *Schools That learn: A fifth discipline fieldbook for educators, parents, and everyone who cares about education.* Bangkok: National Library of Thailand. [in Thai]

Sirisakdamkeung, P. (2006). *Multiculturalism*. Bangkok: National Research Council of Thailand. [in Thai]

Srisa-art, B. (2010). *Preliminary Research*. (8th ed.). Bangkok: Phiriyasan. [in Thai]

© วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์